

Warszawa, 31 lipca 2017 r.

Sz.P. Wojciech Saługa
Marszałek Województwa Śląskiego

Szanowny Panie Marszałku,

W Unii Europejskiej przyjęto właśnie nowe przepisy mające na celu ochronę zdrowia obywateli poprzez ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych przez energetykę. Doceniając Pańskie osobiste zaangażowanie w sprawy poprawy jakości powietrza w województwie śląskim, w szczególności działania mające na celu przyjęcie – jako drugi region w Polsce – uchwały antysmogowej, zwracamy się do Pana z apelem, aby stanął Pan na straży przestrzegania przez przemysł nowych wymogów. Limity emisji dają ogromną szansę na poprawę jakości powietrza i mogą stać się drugim po uchwale antysmogowej orężem w walce o czystsze powietrze. Obawiamy się jednak, że zamiast wprowadzić technologie ograniczające emisję szkodliwych pyłów i innych zanieczyszczeń, elektrownie będą chciały zaoszczędzić środki na modernizację kosztem naszego zdrowia.

Przyjęte w ramach Dyrektywy o Emisjach Przemysłowych w dniu 31 lipca br. tzw. konkluzje BAT (Best Available Techniques - najlepsze dostępne techniki) wprowadzają nowe limity emisji zanieczyszczeń dla dużych instalacji przemysłowych, w tym dla elektrowni węglowych. Przepisy dotyczą szkodliwych dla ludzkiego zdrowia substancji, takich jak pyły zawieszone, tlenki azotu, dwutlenek siarki i rtęć. Negatywny wpływ zanieczyszczeń na zdrowie jest udowodniony naukowo i występuje już na etapie życia płodowego. Europejska Agencja Środowiska szacuje, że ponad 47 tysięcy Polaków umiera co roku przedwcześnie z powodu fatalnej jakości powietrza, którym oddychamy.

Elektrownie węglowe zlokalizowane w Polsce należą do niechlubnej czołówki najbardziej zanieczyszczających instalacji energetycznych w Europie. Łącznie polskie elektrownie emitują zanieczyszczenia, które powodują 5 800 przedwczesnych zgonów rocznie. **Same tylko elektrownie zlokalizowane w woj. śląskim: Rybnik, Łagisza, Łaziska i Jaworzno, emitują zanieczyszczenia, które mogą powodować ok. 920 przedwczesnych zgonów rocznie i przyczynić się do ponad 20 tysięcy ataków astmy u dzieci [1].** Szacuje się, że łączne koszty zewnętrzne generowane przez polskie elektrownie węglowe mogą sięgać nawet 35 miliardów złotych rocznie [2].

Do skutków zdrowotnych oddychania zanieczyszczonym powietrzem należą udary, choroby serca, schorzenia układu oddechowego, nowotwory, a także cukrzyca, niższe IQ u kolejnych pokoleń, obniżenie płodności czy niższa masa urodzeniowa u noworodków. Przyjęte regulacje mogą znacząco zmniejszyć liczbę przedwczesnych zgonów, ataków astmy oraz innych schorzeń, ponadto ograniczą znacząco liczbę utraconych dni pracy w związku z chorobami wywołanymi zanieczyszczeniem powietrza – o ile sektor energetyczny dostosuje się niezwłocznie do nowych wymogów.

Nowe konkluzje BAT dają ogromną szansę na poprawę jakości powietrza i mogą stać się dla samorządów drugim po uchwale antysmogowej orężem w walce o czystsze powietrze. Prawo ochrony środowiska implementujące Dyrektywę o Emisjach Przemysłowych, w tym jej artykuł 15.4 dot. udzielania odstępstw, przekazało w ręce marszałków ogromną odpowiedzialność. Zgodnie z nim to marszałek województwa decyduje o ewentualnym przyznaniu operatorowi elektrowni odstępstwa od konieczności przestrzegania nowych limitów (tylko w wyjątkowym wypadkach i tylko po spełnieniu ściśle określonych kryteriów). Ponadto Organ zawsze winien uwzględniać czy standardy jakości środowiska, w tym jakości powietrza, nie są przekroczone na terenie funkcjonowania instalacji. Każda procedura dotycząca przyznawania odstępstw odbywać się będzie z udziałem społecznym. Jeżeli decyzja przyznająca odstępstwo zostanie wydana w sytuacji nieuzasadnionej, niezgodnie z prawem, to może skutkować to zakwestionowaniem jej przez stronę społeczną. Obawiamy się, że przemysł będzie próbował obejść nowe limity, masowo wnioskując o odstępstwa od stosowania przepisów, kosztem zdrowia mieszkańców województwa. **Ostateczna decyzja w tej sprawie leży w Pańskich rękach. Apelujemy o wnikliwą analizę ewentualnych wniosków o odstępstwa i o nieudzielanie odstępstw od nowych limitów emisji.**

W trakcie negocjacji konkluzji BAT przedstawiciele przemysłu węglowego twierdzili, że proponowane technologie są drogie, a operatorzy elektrowni i tak już dokonali wielu modernizacji i odpowiednio zadbali o zdrowie obywateli. Choć pewne inwestycje zostały poczynione, w Europie z powodu emisji z elektrowni węglowych nadal przedwcześnie umierają rocznie tysiące osób. Co więcej ważne jest, aby zdawać sobie sprawę, że przyjęte normy są kompromisem osiągniętym między rządami, przemysłem i organizacjami pozarządowymi w ramach procesu negocjacji, który trwał aż sześć lat. W efekcie przyjęte normy i tzw. najlepsze dostępne techniki, w rzeczywistości odbiegają od najlepszych dostępnych technik stosowanych na świecie. Przykładowo górny przedział dla tlenków siarki wg konkluzji BAT wynosi dla europejskich elektrowni 130 mg/m³, tymczasem dla chińskich elektrowni norma wynosi 35 mg/m³, podobnie dla tlenków azotu górny przedział dla europejskich elektrowni wynosi 150 mg/m³, a dla chińskich 50 [3]. Długi okres negocjacji również działał na korzyść sektora energetycznego – będąc świadomym zbliżających się zmian regulacji prawnych, mógł się do zmian odpowiednio przygotować. Tym bardziej nie może być mowy o udzielaniu odstępstw od standardów emisji przyjętych w konkluzjach BAT.

Warto też zauważyć, że **konieczność zaostżenia standardów emisji przez elektrownie węglowe może też stać się impulsem dla rozwoju śląskich firm sektora technologii niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii.** Na modernizacji zakładów mogą skorzystać śląskie firmy z szeroko rozumianej branży energetycznej oraz z sektora zajmującego się badaniami i rozwojem. Dodatkowo, operatorzy, stając przed koniecznością wydania miliardów złotych na modernizację starych bloków i jednocześnie mając świadomość tego, że normy te będą ulegały dalszemu zaostżeniu, mogą też zdecydować się na wygaszenie działania elektrowni i postawić na nowoczesne technologie, np. budowę farm fotowoltaicznych. Zwiększenie zapotrzebowania na takie instalacje może stać się impulsem dla rodzimego przemysłu wytwarzającego urządzenia OZE. Rozpoczęte w ostatnich latach procesy wymiany lokalnych źródeł ciepła wykorzystujących węgiel na mniej emisyjne, przy wsparciu dotacjami i kredytami, m.in. z działającego w latach 2010-2014 programu NFOŚiGW dopłat do kolektorów słonecznych, stały się impulsem do koncentracji zakładów produkujących kolektory słoneczne, automatyczne kotły na biomasę

czy pompy ciepła na Śląsku. Dalszy rozwój przemysłu energetyki odnawialnej pozwoli na wzmocnienie konkurencyjności regionu oraz rozwój innowacyjnych i przyszłościowych miejsc pracy.

Dziękując Panu jeszcze raz za zaangażowanie w działania na rzecz poprawy jakości powietrza w woj. śląskim, apelujemy o potraktowanie dodatkowego narzędzia na rzecz ochrony powietrza, jakim jest podejmowanie decyzji w sprawie odstępstw od limitów emisji, jako szansy na zapewnienie Śląskowi czystszej powietrza i bardziej innowacyjnej gospodarki. Apelujemy o wnikliwą analizę ewentualnych wniosków o odstępstwa oraz o nieudzielanie odstępstw od nowych limitów emisji dla elektrowni węglowych.

Z poważaniem,

Robert Cyglicki, Dyrektor Fundacji Greenpeace Polska

Joanna Furmaga, Prezes Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć

Bartosz Kwiatkowski, Dyrektor Fundacji Frank Bold

Weronika Piestrzyńska, Kierowniczka Programu Czyste Powietrze, HEAL Polska

Radosław Ślusarczyk, Prezes Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot

Radosław Gawlik, Prezes Stowarzyszenia Ekologicznego EKO-UNIA

Robert Wawręty, Wiceprezes Towarzystwa na rzecz Ziemi

[1] Raport „Europe’s Dark Cloud”, WWF, Sandbag, CAN Europe, HEAL, 2016

[2] Ukryty rachunek za węgiel, WISE 2014

[3] Smoke & Mirrors - How Europe’s biggest polluters became their own regulators, Greenpeace European Unit, 2015